

Räddningsprogram för den kommunala servicen 2010–2013

10.2.2010

Räddningsprogram för den kommunala servicen 2010–2013

Innehåll

Förord	_____	2
1 Den ekonomiska verksamhetsmiljön	_____	3
1.1 Utgångspunkterna för kommunernas ekonomi	_____	3
1.1.1 Situationen inom den kommunala ekonomin	_____	3
1.1.2 Buffertar i den kommunala ekonomin: överskott, reserver och fonder vid balanseringen av ekonomin	_____	4
2 Den kommunala ekonomin fram till 2013	_____	8
2.1 Basalternativet	_____	8
2.2 Alternativet med snabb utgiftsökning	_____	9
3 Anpassning – åtgärder för att rädda den kommunala servicen	_____	11
3.1 Åtgärder av kommunerna	_____	11
3.2 Åtgärder av staten	_____	12
3.3 Anpassningsalternativets verkningar	_____	13
Slutledning	_____	14

De kommunala tjänsterna måste räddas genom samarbete

I slutet av 2008 drabbade efterdyningarna av den internationella finanskrisen också Finland med full kraft. Kommunernas skatteinkomster hade förutspåtts växa, men i stället minskade de, och läget inom den kommunala ekonomin försvagades rekordsnabbt från början av 2009.

Kommunförbundet reagerade på situationen genom att i februari 2009 utarbeta ett eget räddningsprogram för att lindra kommunernas ekonomiska kris. I räddningsprogrammet för den kommunala servicen presenterades konkreta åtgärder som kommunerna och staten skulle vidta för att rädda de kommunala tjänsterna. I programmet gjordes också återkopplingar till depressionen i början av 1990-talet.

Regeringen visade kommunerna sin goda vilja genom att i mars 2009 besluta om betydande stöd för den kommunala ekonomin i ramarna för statsfinanserna 2010–2013.

År 2009 minskade vår nationalprodukt med cirka 7–8 procent, dvs. 13–15 miljarder euro. Förlusten har i första hand kompenseras genom att staten tagit massiva tilläggs lån. Också kommunernas upplåning har ökat rekordartat.

Kommunerna har tvingats höja sina skatter för år 2010 rejält, trots att de redan under 2009 genomförde stora besparingar.

Kommunförbundets styrelse beslutade i början av hösten 2009 att Kommunförbundet skulle göra en egen bedömning av den kommunala ekonomins hållbarhet för åren 2010–2013 och presentera alternativa lösningar för balansering av den kommunala ekonomin. Detta arbete har utgjort grunden för räddningsprogrammet för den kommunala servicen 2010–2013.

I programmet uppskattas den kommunala ekonomins hållbarhet under de närmaste åren enligt olika alternativ. Kalkylerna och resultaten av dem är i stort sett förenliga med finansministeriets rapport ”Julkinen talous tienhaarassa”, som publicerades 1.2.2010.

Enligt basalternativet blir hållbarhetsgapet i den kommunala ekonomin nästa år omkring 850 miljoner euro. För att kunna fylla detta gap måste kommunerna minska utgiftsökningen med 350 miljoner euro. Under de närmaste åren får kommunernas verksamhetsutgifter öka med endast 2,5 procent per år. Det kan bli svårt att uppnå målet i den arbetsintensiva kommunsektorn, särskilt då befolkningens stigande ålder ökar efterfrågan på kommunala tjänster.

Staten måste delta i räddningen av de kommunala tjänsterna genom att utöka kommunernas inkomster med 500 miljoner euro senast år 2011.

Räddningsprogrammet för den kommunala servicen 2010–2013 har beretts vid Kommunförbundets byrå under ledning av kommunalekonomiska enheten och det har godkänts i förbundets styrelse 4.2.2010.

Synpunkter på innehållet i räddningsprogrammet kan ges till direktör Martti Kallio vid kommunalekonomiska enheten och till planeringschef Reijo Vuorento.

10.2.2010

Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma
verkställande direktör

1 Den ekonomiska verksamhetsmiljön

Den finländska samhällsekonomin drevs in i en recession när den internationella efterfrågan på exportprodukter rasade i slutet av år 2008. Exporten utgjorde då fortfarande nästan hälften av vår nationalprodukt. År 2009 försvagades den finländska exporten kraftig och dess andel av totalproduktionen är nu endast omkring en tredjedel.

Vår nationalprodukt sjönk med cirka 7–8 procentenheter under år 2009 och värdet på vår totalproduktion sjönk med cirka 14–16 miljarder euro. Förlusten har i första hand kompenseras genom att staten tagit mer lån.

Varken finansministeriet eller de ekonomiska prognosinstituten kunde förutspå att vändningen skulle bli så kraftig. Finanskrisen drabbade också kommunerna med full kraft.

Även om penningmarknaden och det ekonomiska raset har lugnat sig efter den akuta krisen, genomgår finansieringssystemen fortfarande en omvälvning. Skuldsättningen i kombination med de massiva stimulansåtgärderna i olika stater medför ett nytt hot för världsekonomin, om inte en hållbar och bred ekonomisk tillväxt kan uppnås.

Länderna i euroområdet är olika och har delvis oflexibla och mycket varierande politisk-ekonomiska strukturer, vilket kan göra Europa ännu stelare samtidigt som en hållbar återhämtning av världsekonomin fördröjs. Risken är att Europa råkar in i en tid av långsam tillväxt åtminstone de följande 2–4 åren.

Eftersom Finland är ett euroland som är beroende av export skulle detta innebära en mycket blygsam ekonomisk tillväxt i vårt land under de närmaste åren. Det skulle också oundvikligen återspeglas på kommunerna och den kommunala ekonomin. Situationen i Finland försämras också avsevärt av att befolkningen åldras i allt snabbare takt.

1.1 Utgångspunkterna för kommunernas ekonomi

1.1.1 Situationen inom den kommunala ekonomin

Eftersom tillväxtutsikterna är väldigt osäkra och ekonomin inte i det oändliga kan stimuleras genom skuldsättning, är det viktigt att också kommunsektorn deltar i arbetet med att lösa krisen i den offentliga ekonomin och styra landets ekonomi mot tillväxt.

Under perioden 2010–2013 innebär en sådan utvecklingsbild oundvikligen att balans i den kommunala ekonomin måste åstadkommas genom att ökningen i verksamhetsutgifterna kännbart bromsas upp så att den i stort sett motsvarar vår samhällsekonomiska bärkraft som under de närmaste åren helt uppenbart kommer att vara anspråkslös.

Varken nu eller under de närmaste åren kommer vi att ha råd med kvantitativ eller kvalitativ utveckling av verksamheter. Kommunernas uppgifter och skyldigheter behöver snarare minskas. Om kommunernas skyldigheter inte kan minskas under riksdagens följande mandatperiod, kommer trycket på skärpt kommunalbeskattning att vara stort. I den arbetsintensiva kommunsektorn kan finansieringsunderskottet endast i ringa mån åtgärdas genom höjning av produktiviteten.

Situationen inom den kommunala ekonomin brukar beskrivas med skillnaden mellan årsbidraget och avskrivningarna. När extraordinära poster räknas med får man räkenskapsperiodens resultat.

Kommunernas lånestock uppgick i slutet av 2009 till cirka 11,1 miljarder euro. Enligt de aktuella prognoserna (januari 2010) ser situationen ut som följande:

Kommunernas och samkommunernas resultaträkning 2007–2010, md €				
	2007	2008	2009**	2010**
Verksamhetsinkomster	9,12	9,75	10,05	10,40
Verksamhetsutgifter	-28,90	-31,18	-32,75	-34,05
Verksamhetsbidrag	-19,78	-21,43	-22,70	-23,65
Skatteinkomster	16,30	17,53	17,55	17,51
Statsandelar	5,76	6,43	6,90	7,42
Finansiella poster, netto	0,11	-0,13	0,03	-0,04
Årsbidrag	2,39	2,40	1,78	1,24
Avskrivningar	-1,84	-1,94	-2,00	-2,06
Extraordinära poster, netto	0,23	0,26	0,25	0,25
Räk.periodens resultat	0,78	0,72	0,03	-0,57

1) Kommunsektorns lönesumma växer med 3 % och verksamhetsutgifterna med 4 % år 2010

Källor: Åren 2007–2008 Statistikcentralen
Uppskattningarna för år 2009–2010 Kommunförbundet

Kommunernas verksamhetsutgifter ökar med 4 procent och skatteinkomsterna minskar en aning. Statsandelarna ökar med omkring 0,5 miljarder, främst med anledning av skatteavdragskompensationen och indexjusteringar. År 2010 blir räkenskapsperiodens resultat negativt, cirka - 0,6 miljarder euro.

1.1.2 Buffertar i den kommunala ekonomin: överskott, reserver och fonder vid balanseringen av ekonomin

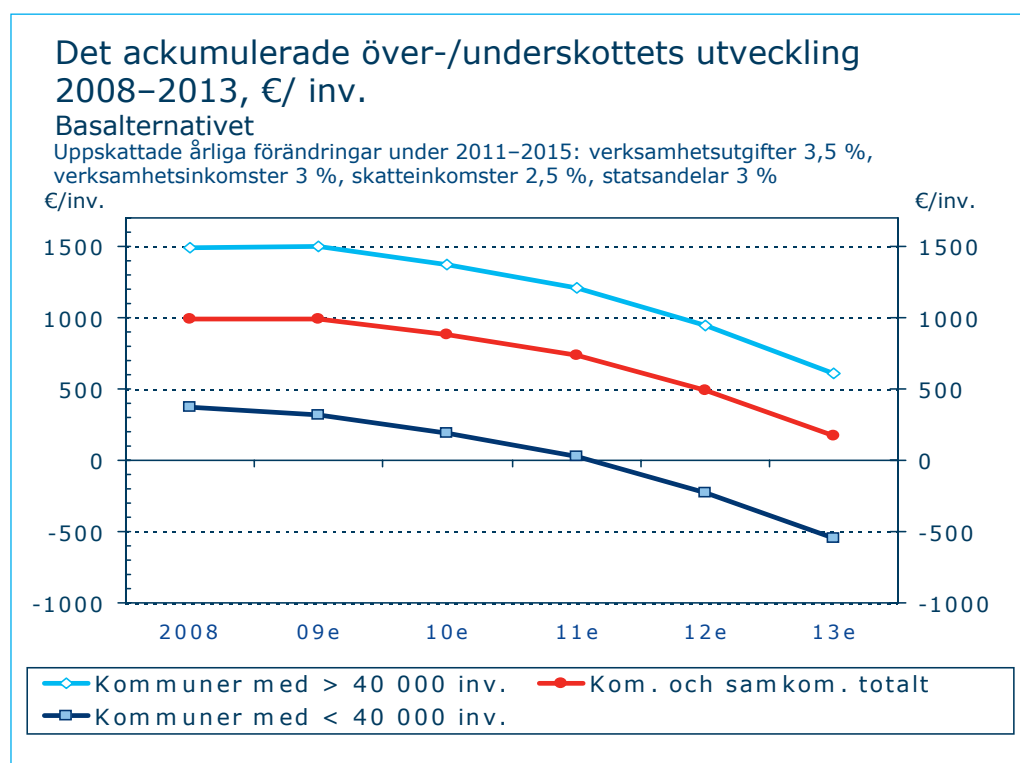
Den kommunala ekonomin är en balansekonomi, där man strävar efter att nå balans under en planeringsperiod på högst fyra år. Resultatet för ett räkenskapsår kan uppvisa ett avsevärt över- eller underskott. Kommunerna och samkommunerna försöker förbereda sig på år med underskott med hjälp av ekonomiska buffertar. Sådana buffertar är ackumulerade överskott i balansräkningen, investeringsreserver och egna fonder. År 2008 uppgick de till sammanlagt 9,3 miljarder euro. Största delen, cirka 5,3 miljarder euro, var ackumulerat överskott, 2,7 miljarder euro fondkapital och 1,3 miljarder euro investeringsreserver.

Kommunsektorns överskottsposter 31.12.2008			
	Kommunerna	Samkommunerna	Sammanlagt
	mn €	mn €	mn €
Övriga egna fonder	2 528	163	2 691
Akkumulerat överskott	4 989	298	5 287
Investeringsreserver	1 204	109	1 314
Sammanlagt	8 721	570	9 292

Det ackumulerade överskottet består av räkenskapsperiodens resultat som inte har överförts till reserver eller fonder. Övriga egna fonder är skadefonder eller fonder som grundats för andra särskilda ändamål vars syfte har bestämts genom en fondstadga. Investeringsreserveringar innebär att överskottsposter avskiljs för framtida investeringar och avskrivningar av dem. Tillgångar som motsvarar de nämnda posterna bland eget kapital ingår i balansräkningens tillgångsposter såsom finansierings- och omsättningstillgångar och tillgångar bland bestående aktiva och långfristiga placeringar.

Om resultatet för den kommunala ekonomin år 2009 blir +/- 0 finns det ett ackumulerat överskott på 5,3 miljarder euro i kommunernas och samkommunernas balansräkningar som kan användas för att balansera ekonomin under kommande räkenskapsperioder. Överskottet kunde användas till att täcka den kommunala ekonomins underskott under åren 2010–2013, dvs. 4,4 miljarder euro enligt basalternativet som presenteras längre fram.

Detta förutsätter ändå en betydande realisering av egendom eller en upplåning som är större än vad som beräknats, eftersom en avsevärd del av det ackumulerade överskottet är bundet till tillgångar och placeringar bland bestående aktiva.

Liksom figuren utvisar är kommunerna mycket olika i fråga om inkomsternas tillräcklighet och ackumulerat överskott. Av det ackumulerade överskottet inom kommunsektorn härstammar 70 procent från åtta kommuners balansräkningar. I kommuner med över 100 000 invånare uppgår det ackumulerade överskottet till 2 114 €/invånare, medan överskottet i de andra kommungrupperna är endast 300–400 €/invånare. För 105 kommuner uppgår det ackumulerade underskottet i balansräkningen till i genomsnitt 350 euro per invånare.

Kommunernas och samkommunernas ackumulerade över-/underskott 31.12.2008

Kommunstorlek (kommunindelningen år 2009)	Kommuner med underskott 31.12.2008			Kommuner med överskott 31.12.2008			Alla kommuner 31.12.2008		
	Antal kommuner	mn €	€/inv.	Antal kommuner	mn €	€/inv.	Antal kommuner	mn €	€/inv.
< 6000 inv.	61	-94	-462	120	276	776	181	182	327
6001–10000 inv.	20	-57	-361	47	212	568	67	155	293
10001–20000 inv.	15	-49	-248	30	298	663	45	249	384
20001–40000 inv.	7	-74	-406	25	461	650	32	387	433
40001–100000 inv.	2	-20	-196	13	311	373	15	291	311
> 100000 inv.	0	0	0	8	3 725	2 114	8	3 725	2 114
Kommunerna tot.	105	-294	-349	243	5 283	1 179	348	4 989	937
Samkommuner							298	56	
Kommunsektorn totalt							5287	993	

Överskottsposter bland kommunernas och samkommunernas fonder och investeringsreserver kan också under vissa förutsättningar användas för att täcka räkenskapsperiodens underskott. Investeringsreserver kan också lösas upp i överskottsposter, om man avstår från investeringen. Också fondkapitalen kan lösas upp genom en ändring av fondstadgan. Genom dessa åtgärder och med inkomster och utgifter enligt basalternativet uppvisar den kommunala ekonomin utgående från balansräkningen överskott också efter år 2013.

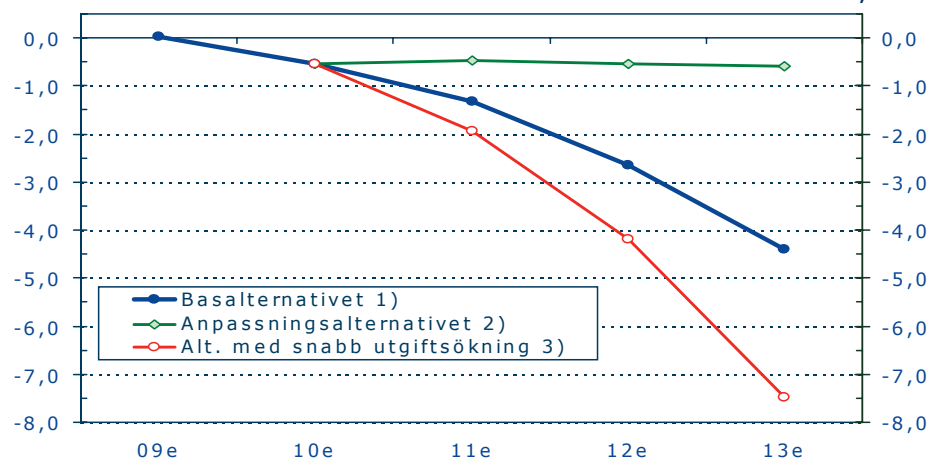
Den bild bokföringen ger av den kommunala ekonomins buffertar är ändå alltför positiv. De avskrivningar enligt plan som kommunerna gjort på produktionsmedel har varit underdimensionerade, i genomsnitt bara 60 procent av de investeringar år 1997–2008 som är föremål för avskrivning. Skillnaden mellan investeringar som ska avskrivas och bokföringsmässiga avskrivningar enligt plan har under dessa år blivit 10 miljarder euro. Det innebär att kommunsektorn under det senaste decenniet har haft ett inkomstunderskott på sammanlagt 1–2 miljarder euro och det har inte uppstått något faktiskt ackumulerat överskott. Uppfattningen att inkomsterna är otillräckliga bekräftas också av att kommunernas lånestock vuxit med 5 miljarder euro netto under åren 1997–2008.

Med undantag av några kommuner har kommunsektorn inga ekonomiska buffertar som kan mildra lågkonjunktens effekter. Kommunerna och samkommunerna ska också ha en minst 15 dagars likviditetsbuffert för kassabetalningar i alla situationer.

Enligt basalternativet som presenteras längre fram minskar det ackumulerade överskottet från åren 1997–2008 betydligt, och kommunernas finansiella ställning försämras drastiskt. Också i anpassningsalternativet försämras ekonomin, men i betydligt mindre omfattning än i basalternativet. Alternativet med snabb utgiftsökning innebär en dramatisk ökning i underskottet för merparten av kommunerna.

Räkenskapsperiodens resultat för kommunsektorn 2009–2013;

Den kumulativa summan av resultatet vid olika alternativ, md €

- 1) År 2011–2013 ökar verksamhetsutgifterna med 3,5 % och skatteinkomsterna med 2,5 % per år.
- 2) Kommunernas inkomstbas har utvidgats med 500 mn euro år 2011. Verksamhetsutgifterna ökar en procentenhet långsammare än i basalternativet.
- 3) År 2011–2013 ökar verksamhetsutgifterna med 4,5 % och skatteinkomsterna med 2,0 % per år.

2 Den kommunala ekonomin fram till 2013

2.1 Basalternativet

Den kommunala ekonomins utveckling år 2009 och 2010 har uppskattats enligt de senaste uppgifterna (januari 2010). Av dem att döma blir räkenskapsperiodens resultat för 2009 närapå noll. Inverkande faktorer har varit bland annat statliga stödåtgärder för den kommunala ekonomin, bland annat höjningen av kommunernas samfundsskatteandel med 10 procentenheter år 2009–2011 samt sänkningen och slopandet av de kommunala arbetsgivarnas FPA-avgift 1.4.2009 respektive 1.1.2010. De nedre gränserna för fastighetsskatten höjdes vid ingången av 2010. De statliga åtgärderna våren 2009 stärker den kommunala ekonomin med sammanlagt nästan 700 miljoner euro.

Också kommunernas egna åtgärder har bromsat upp ökningen i verksamhetsutgifterna. Flera kommuner har rivit upp sina budgetar för 2009 och anpassat sina utgifter till inkomster som är mindre än beräknat. Åtgärderna har väckt en hel del samhällelig debatt.

Höstens statsbudget för 2010 blev en besvikelse för kommunerna. Utöver lösningarna i samband med ramförhandlingarna vårvintern 2009 blev det inget tilläggsstöd för kommunsektorn, förutom tillägget på 30 miljoner euro i samband med statsandelsreformen, vilket motsvarar stödet till glest bebodda kommuner och skärgårdskommuner i statsandelsreformen som trädde i kraft i början av 2010.

Nivån på kommunsektorns löneuppgörelse var inte känd när kommunerna beredde sina budgetar för 2010. Det rådde stor osäkerhet om både den ekonomiska utvecklingen och möjligheterna att minska utgifterna.

Den kommunala ekonomin kommer att uppvisa ett negativt resultat för år 2010 trots att ett rekordantal kommuner, rentav 181, har höjt sina skattesatser för 2010 och den vägda genomsnittliga kommunalskattesatsen har stigit till 19 procent. Också fastighetsskatterna har höjts betydligt utöver de obligatoriska höjningarna av de undre gränserna.

I denna situation är uppskattningarna av den ekonomiska utvecklingen till slutet av fullmäktigeperioden år 2013 osäkra på många sätt. Allmänt uppskattas Finland ha flera år av mycket låg tillväxt framför sig. Åren kommer att präglas av låg inflation och en långsamt stigande räntenivå. Arbetslösheten stiger år 2010 till en hög nivå och sjunker därefter långsamt. Den åldrande befolkningen och den försämrade försörjningskvoten försämrar samhällsekonomin förnyelseförmåga, och särskilt efterfrågan på tjänster för äldre växer. Som det nu ser ut förblir landets ekonomiska tillväxt svag under hela den tid som kan uppskattas. Det har en stor inverkan på möjligheterna att finansiera kommunala tjänster.

Basalternativet för åren 2011–2013:

BNP	+0,5– 1,5 % per år
Arbetslöshet	år 2010 cirka 9–10 %, sjunker långsamt
Inflation	+ 0,5– 2 % per år
Räntenivå	stiger långsamt
Offentlig skuld	växer i jämn takt

Inverkan på den kommunala ekonomin 2011–2013

Inkomster:

Skatteinkomster	+ 2,5 per år
Statsandelar	+ 3 % per år
Verksamhetsinkomster	+ 3 % per år

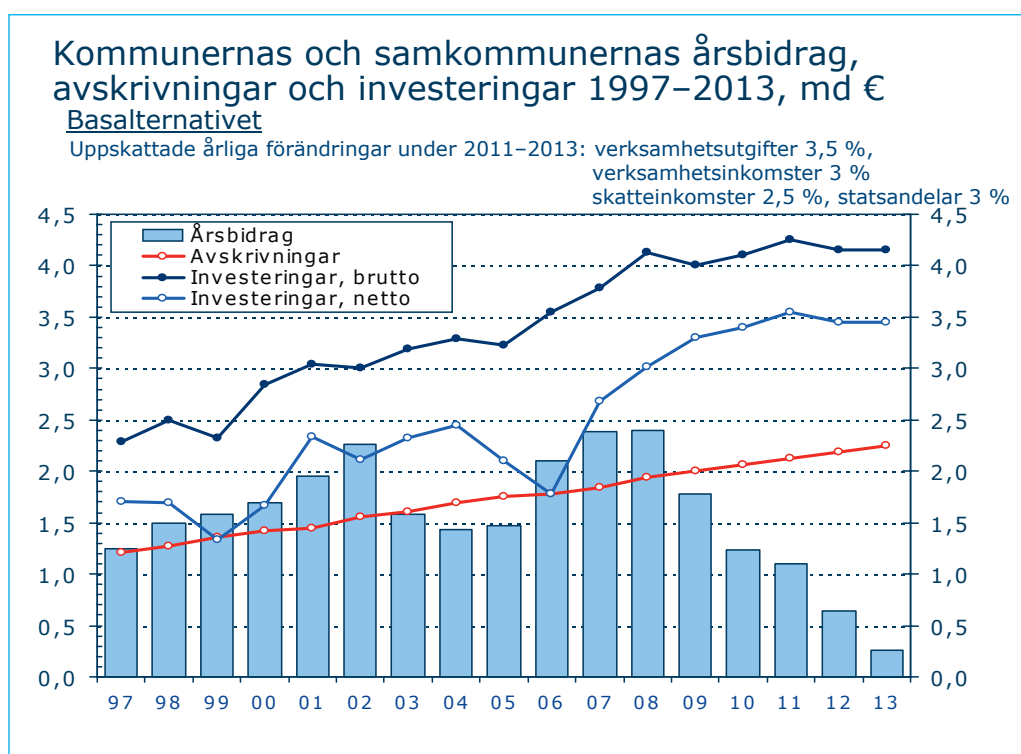
Utgifter:

Verksamhetsutgifter	+ 3,5 % per år
– kommunernas personal	minskar en aning från nuvarande nivå – 437 000 personer

Investeringar Den årliga investeringsnivån bibehålls

Inverkan på den kommunala ekonomin 2010–2013

Den kommunala ekonomin får ett underskott på 4,4 miljarder euro. Kommunernas och samkommunernas lånestock växer till 20,55 miljarder år 2013.

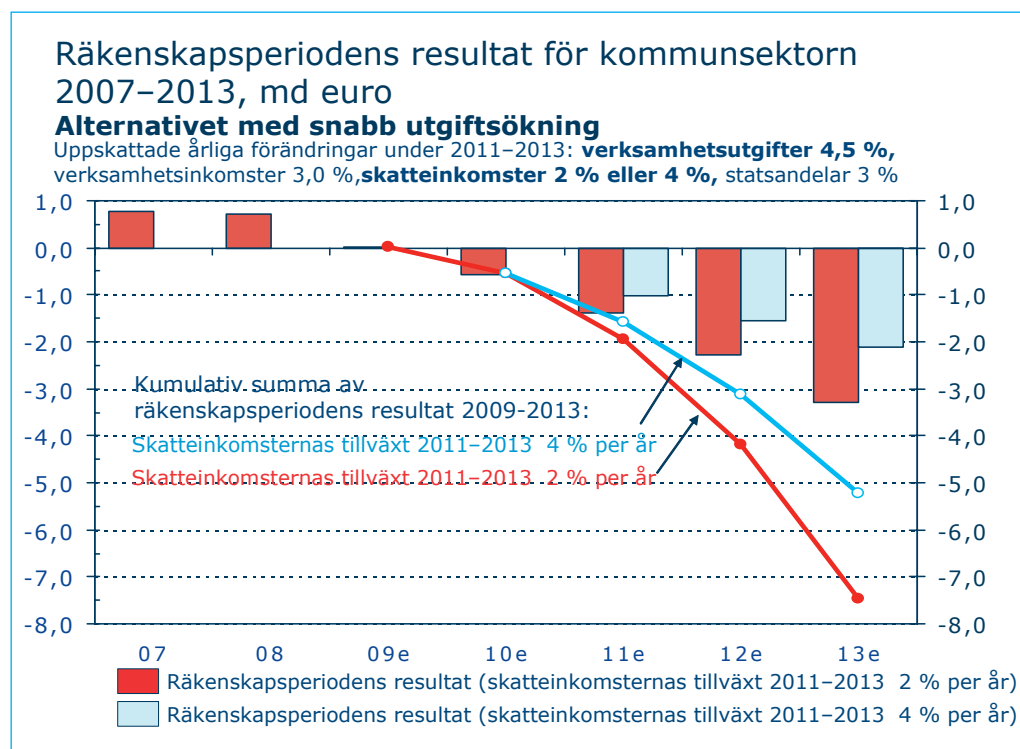

2.2 Alternativet med snabb utgiftsökning

År 2010 antas utvecklingen bli den samma som i basalternativet. Däremot beräknas verksamhetsutgifterna under 2011–2013 öka i nästan samma takt som hittills under 2000-talet. Verksamhetsutgifterna uppskattas öka med 4,5 procent per år, medan basvariablerna för övriga utgifter bibehålls med undantag av skatteinkomstutvecklingen. Under de senaste

tio åren har verksamhetsutgifterna som mest ökat med 8 procent. För skatteinkomsternas utveckling har beräknats två alternativ: en årlig förändring på 2 respektive 4 procent. Statsandelarna och verksamhetsutgifterna uppskattas också i detta alternativ öka med 3 procent per år.

Med dessa antaganden skulle den kommunala ekonomin hamna i ett krisläge med tanke på såväl underskott som lånestockens utveckling. Underskottet i den kommunala ekonomin skulle under 2010–2013 öka med nästan 8 miljarder euro om skatteinkomsternas tillväxt är 2 procent och med drygt 5 miljarder euro om skatteinkomsternas tillväxt är 4 procent per år. Lånestockarna skulle få okontrollerbara volymer, dvs. cirka 24 miljarder vid långsam tillväxt och cirka 22 miljarder om skatteinkomsterna växer med 4 procent per år.

Både basalternativet och alternativet med snabb inkomstutveckling visar ofrånkomligen att kommunerna måste få kontroll över sina utgifter för att den kommunala ekonomin ska uppnå balans. Kommunerna kan inte fortsätta att låta sina verksamhetsutgifter växa i samma takt som tidigare under 2000-talet. Det behövs kraftiga åtgärder för att få bukt med utgiftsökningen.

För att kommunerna ska kunna förbättra sin produktivitet behövs en ny kommunpolitik från statens sida som ger kommunerna större svängrum i deras verksamhet. Balans i den kommunala ekonomin kan ändå inte uppnås enbart genom att utgiftsökningen stävjas genom ökad produktivitet. Utöver dessa åtgärder behöver kommunerna ett starkare skatteunderlag och mer statsandelar. Det finns dessutom skäl att fördomsfritt se över uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunerna samt kommunernas uppgifter.

Extra statligt stöd måste otvivelaktigt finansieras med mer statligt lån. För samhälls ekonomin och medborgarna är det ändå nödvändigt med extra stöd för att kvaliteten och tillgången på basservice ska kunna tryggas. Kommunerna har inte möjlighet att öka sin låneupptagning snabbare än nu. För de flesta kommuner är det mycket svårt att klara av den nuvarande lånestocken.

3 Anpassning – åtgärder för att rädda den kommunala servicen

Den kommunala ekonomin är en balansekonomi som ska trygga tillgången till basservice för hela Finlands befolkning. För att detta mål ska nås är det viktigt att förhindra en ekonomisk kollaps för kommunerna och att kommuner på olika håll i landet kan ta sig igenom lågkonjunkturen utan bestående men. Detta kräver anpassningsåtgärder av både kommunerna själva och staten. Det är naturligtvis bäst om samhällsekonomin återhämtar sig snabbt. Det är ändå sannolikt att den ekonomiska tillväxten blir långsam och att det dröjer många år innan vi når samma nivå som i början av 2008.

Under anpassningstiden måste kommunerna delta i balanseringen av ekonomin och vidta åtgärder för att uppnå balans.

Enligt basalternativet blir räkenskapsperiodens kumulativa underskott år 2010–2013 cirka 4,4 miljarder euro. Samtidigt växer kommunernas och samkommunernas lånestock till 20,5 miljarder.

För den kommunala ekonomin vore en sådan utveckling dramatisk. Kommunernas förmåga att klara av sina dagliga skyldigheter skulle sättas på spel samtidigt som många kommuner inte längre skulle kunna sköta sina lån. Rekordmånga kommuner skulle bli kriskommuner enligt 9 § i ramlagen.

Alternativet med snabb utgiftsökning skulle leda till en ohållbar situation.

För att en sådan utveckling ska kunna undvikas krävs ett mål för balanseringen av den kommunala ekonomin och åtgärder som dimensioneras i enlighet med målet.

Kommunförbundet har ställt upp följande mål för perioden 2011–2013:

År 2011 börjar den kommunala ekonomin balanseras, så att räkenskapsperiodens årliga resultat 2011–2013 är i balans och lånestocken inte överstiger 17 miljarder euro år 2013.

Kommunförbundets kommunalekonomiska enhet har räknat ut hur mycket finansiering som behövs enligt basalternativet för att det uppställda målet ska kunna nås.

Jämfört med bastrenden måste räkenskapsperiodens resultat från och med 2011 förbättras med 850 miljoner euro, för att det hotande underskottet på 4,4 miljarder euro och en okontrollerad skuldsättning ska kunna undvikas.

För att målet ska nås behövs kraftiga åtgärder av både kommunerna och staten.

3.1 Åtgärder av kommunerna

Under de närmaste åren bör kommunerna först och främst vidta mått och steg att få bukt med ökningen i verksamhetsutgifterna.

Ökningen av kommunernas och samkommunernas verksamhetsutgifter enligt basalternativet måste bromsas upp med en procentenhet per år till 2,5 procent under åren 2011–

2013. Då kan ökningen bli omkring 350 miljoner euro mindre än vad som annars vore fallet.

För att målet ska uppnås inom den arbetskraftsintensiva kommunsektorn måste framför allt personalutgifterna fås under kontroll. Lönenivåns utveckling i kommunerna måste bli mycket måttfull. Lönesumman kan inte fortsätta att växa såsom under tidigare år. Om nivå på löneinkomsterna höjs betydligt måste kommunerna kompensera med personalbesparingar så att målet för utgiftsminskningarna nås.

Kommunerna kan inte heller i samma takt som under 2000-talets första decennium köpa allt fler tjänster av privata och andra utomstående aktörer utan att i motsvarande mån skära ner på sin egen personal.

Produktiviteten och effektiviteten i kommunsektorn måste utvecklas på alla sätt. Eftersom kommunsektorn är arbetskraftsintensiv är det inte möjligt att uppnå snabba resultat samtidigt som efterfrågan på framför allt vård- och omsorgstjänster ökar.

De produktivetsförbättrande åtgärder som står till buds för kommunsektorn är att utveckla kommunstrukturerna och genomföra förändringar i organiseringen och tillhandahållandet av tjänster, särskilt i fråga om ICT-funktioner. Elektroniska tjänster måste införas där det bara är möjligt och självbetjäningen måste utvidgas. Kommunernas serviceproduktionsprocesser måste förnyas med hjälp av datateknik så att produktiviteten förbättras betydligt. Kommunerna måste aktivt arbeta för kompatibla datasystem.

Om kommunerna får personalutgifterna under kontroll och sätter in produktivetsfrämjande åtgärder kan målet att sänka de årliga verksamhetsutgifterna med en procentenhet under 2011–2013 uppnås utan att man i alltför stor utsträckning behöver ge avkall på servicens kvalitet och tillgången till tjänster.

3.2 Åtgärder av staten

Balanseringen av den kommunala ekonomin är en gemensam angelägenhet som kräver aktiva insatser av staten.

Staten måste delta i finansieringen av de kommunala tjänsterna genom att öka kommunernas inkomster med sammanlagt 500 miljoner senast fr.o.m. 2011. Kommunernas uppgifter och styrningen av deras verksamhet måste omprövas och luckras upp.

Kommunernas inkomster bör utökas genom bredare skatteunderlag och höjda statsandelar så att kommunernas finansiella ställning förbättras med 500 miljoner euro senast fr.o.m. år 2011.

För närvarande består kommunernas skatteunderlag av kommunalskatten, samfundsskatteandelen och fastighetsskatten.

Kommunernas skatteunderlag kan stärkas på många olika sätt. Kommunerna ansvarar för hanteringen av kommunalt avfall inom sitt område. Trots det lägger staten helt beslag på inkomsterna av avfallsskatten. I fortsättningen borde dessa inkomster i sin helhet gå till kommunerna.

Den tillfälliga höjningen av kommunernas andel av samfundsskatten på 10 procentenheter slopas i slutet av 2012. Höjningen skulle behövas också efter det.

Kommunerna ansvarar i stor utsträckning för verksamhet och kostnader bundna till trafiken medan skatteinkomsterna helt går till staten. Medborgare som lever på kapitalinkomster deltar inte alls i utvecklingen av sin hemkommun, eftersom staten helt lägger beslag på inkomsterna av kapitalskatten. Också inkomsterna av miljö- och energiskatten går i sin helhet till staten.

Kommunernas skatteinkomster kan utökas till exempel genom en höjning av statsandelsprocenten för basservice. Då blir verkningarna jämnt fördelade över alla kommuner per

invånare beräknat. En höjning på en procent innebär för kommunerna en statsandelsökning på omkring 200 miljoner euro.

De klientavgifter som kommunerna tar ut och höjningarna av dem tillhör kommunerna och ska inte dras av från statsandelarna.

Kommunernas finansierings- och statsandelssystem måste ses över under nästa valperiod. Målet bör vara att eliminera de missförhållanden som uppdragats i det nuvarande systemet, att uppmuntra till resultatgivande verksamhet, att trygga finansieringens tillräcklighet genom rätt dimensionerade statsandelar och att i tillräcklig grad beakta kommunernas olika särförhållanden, åldersstruktur och skatteunderlag.

De normer som styr kommunernas verksamhet måste bli flexiblare så att kommunerna därigenom får möjlighet att höja sin produktivitet.

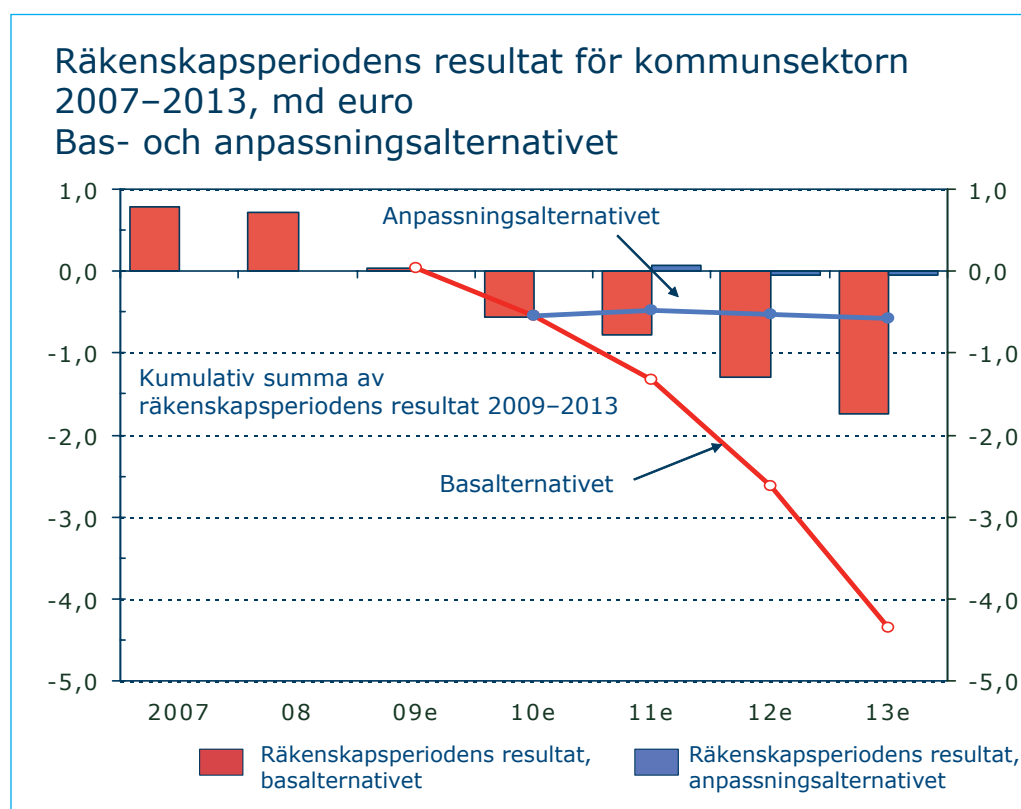
Uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunerna måste omprövas. Särskilt viktigt är att diskutera möjligheterna att överföra den normerade delen av utkomststödet till Folkpensionsanstalten, varvid staten skulle stå för finansieringen. Staten kunde också överta finansieringen av yrkeshögskolor och särskilt dyr specialiserad sjukvård.

Också huvudmannamodellen inom undervisningsväsendet måste omprövas. I dessa verksamheter är primärkommunerna endast finansärer och kan inte påverka verksamhetens innehåll och effektivitet.

3.3 Anpassningsalternativets verkningar

Om kommunerna lyckas bromsa upp ökningen i verksamhetsutgifterna med en procentenhet per år från och med 2011 och staten stärker kommunernas inkomstbas med sammanlagt 500 miljoner euro, klarar den kommunala ekonomin av de förestående problemen också om den ekonomiska tillväxten blir anspråkslös.

Räkenskapsperiodens resultat balanseras samtidigt som kommunernas skulder stannar under 17 miljarder euro år 2013.

Slutledning

En snabb nedgång, balansering och långsam återhämtning för samhällsekonomin innebär att grunden för vår levnadsstandard försämras under de närmaste åren. Nedgången blir omkring 7–8 procent per år och cirka 14–16 miljarder euro. Återhämtningen från recessionen sker långsamt.

Balans i den kommunala ekonomin kan nås genom gemensamma åtgärder av kommunerna och staten så att kommunerna med alla tillgängliga medel minskar verksamhetsutgifternas tillväxt med en procentenhet och genom att staten stärker kommunernas inkomstbas med 500 miljoner från och med 2011.

Närmare upplysningar:

Reijo Vuorento
Planeringschef
Finlands Kommunförbund
tfn (09) 771 2078, 050 667 41
reijo.vuorento@kommunforbundet.fi

www.kommunerna.net/raddningsprogram